

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та
менеджменту Кафедра суспільних дисциплін

07-03-426М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного
вивчення навчальної дисципліни

«Методика викладання історії: досвід зарубіжних держав»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Історія»
спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»
денної і заочної форм навчання

Рекомендовано науково -
методичною радою ННІЕМ
Протокол № 5 від 14.11.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення з навчальної дисципліни «Методика викладання історії: досвід зарубіжних держав» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Історія» спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)» денної і заочної форм навчання [Електронне видання] / Олексін Ю. П. – Рівне : НУВГП, 2023. – 12 с.

Укладач: Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності
014.03 Середня освіта (Історія)

Прищеп О. П.

© Ю. П. Олексін, 2023
© НУВГП, 2023

Передмова

Вивчення дисципліни передбачає підготовку національної еліти, яка здатна оволодіти освітньо-світоглядною парадигмою гуманітаризації, гуманізації і демократизації освіти, забезпечує різнобічний розвиток особистості здобувачів освіти.

Для успішного здійснення професійної педагогічної діяльності необхідними є знання з дидактики, методики навчання і володіння спеціально-предметною та психолого- педагогічною компетенцією.

Метою вивчення навчальної дисципліни є пізнання закономірностей педагогічної діяльності та методики навчання історії у зарубіжних країнах; формування потреби в особистісному педагогічному розвитку, формування, вміння досягати індивідуальних цілей у процесі професійної діяльності, оволодіння системою – дидактичних знань, які сприятимуть ефективності професійної діяльності та сприятимуть підвищенню педагогічної культури та професійної етики в галузі історії.

Плани семінарських занять Семінарське

заняття № 1

Тема: Інноваційні методи викладання історії у зарубіжних країнах.

Вид заняття: семінар - бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

План

1. Викладання історії в зарубіжній школі на сучасному етапі: особливості, проблеми, перспективи.
2. Організаційні засади проведення уроку за методикою рольової гри.
3. Переваги і недоліки методики школи С.Френе та Вальдорфської педагогіки у вивченні історії.
4. Методи дистанційного вивчення історії.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, тестовий контроль знань

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі: навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .

2. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; [Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки]. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів. / П.І. Горохівський (авт.. і упорядник). Умань: ПП Жовтий О. 2015. 308
4. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
5. Методика навчання історії в школі / О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. К.: Генеза, 2010. 328 с.
6. Мисан В. Сучасний урок історії: навч. метод. посіб. К.: Шкільний світ, 2010. 118

Семінарське заняття №2

Тема: Форми організації навчання історії у країнах Європи та Африки

Вид заняття: семінар - бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Французька та італійська моделі шкільної історичної освіти.
2. Фінляндська система шкільної освіти.
3. Викладання історії у середній школі країн Центрально-Східної Європи.
4. Викладання історії в країнах Африки.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, тестовий контроль знань

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .
2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М.

Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.

3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.

4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.

6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ, 2010. 118 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Сучасні тенденції розвитку освіти у США та Канаді

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота, розв'язування задач

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Шкільна історична освіта у США та Канаді.
2. Особливості американської моделі історичної освіти в школі. Статус історії серед інших шкільних предметів в США.
3. Стандарти історичної освіти в США . Переваги і недоліки американської історичної освіти.
4. Особливості становлення та розвитку канадської системи історичної освіти.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, тестовий контроль знань

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .

2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М.

Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.

3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.

4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.

6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ, 2010. 118 с.

Семінарське заняття №4

Тема: Сучасні уроки історії в зарубіжних країнах

Вид заняття: семінар - дискусія

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Базові методичні принципи організації уроку.
2. Роль вчителя у навчальному процесі, проблема оцінювання.
3. Зарубіжний досвід проведення уроку з історії.
4. Нетрадиційні форми організації вивчення історії в зарубіжній школі.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, тестовий контроль знань

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с.

2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.

3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.

4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний

посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.

6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ, 2010. 118 с.

Семінарське заняття №5

Тема: Засоби навчання історії.

Вид заняття: семінар - практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Проблема місця підручника в сучасній шкільній історичній освіті.
2. Методичні та дидактичні вимоги до підручників з історії.
3. Структура та моделі підручників у зарубіжній школі.
4. Контroversні події національної історії на сторінках зарубіжних підручників.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, тестовий контроль знань

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .

2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.

3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.

4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.

6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ,

2010. 118 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Зміст історичної освіти у зарубіжних країнах

Вид заняття: семінар - практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Цивілізаційний підхід як альтернатива традиційному формаційному підходу при викладанні історії.
2. Принципи національного та наднаціонального викладу історії.
3. Вплив епохи постмодернізму на викладання історії.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, тестовий контроль знань

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .
2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.
4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.
6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ, 2010. 118 с.

Семінарське заняття №7

Тема: Методика викладання історії у Великобританії

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота, розв'язування задач

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Особливості викладання історії у школах Великої Британії
2. Структура програми вивчення історії у школах Великої Британії
3. Завдання шкільної історичної освіти Великобританії.
4. Методичне забезпечення вивчення історії у школах Великої Британії

Узагальнення вивченого: виконання вправ, тестовий контроль знань

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .
2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.
4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.
6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ, 2010. 118 с.

Семінарське заняття № 8

Тема: Історична освіта та методика викладання історії в Німеччині

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Особливості історичної освіти та методів викладання в Німеччині.
2. Викладання історії в початкових школах ФРН.
3. Альтернативні програми викладання історії в Німеччині.
4. Національна історія та європейська історія як дві лінії викладання історії в Німеччині.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ.

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .
2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.
4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.
6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ, 2010. 118 с.

Семінарське заняття № 9

Тема: Розвиток історичної освіти за кордоном

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Викладання історії в зарубіжній школі на сучасному етапі: особливості, проблеми, перспективи.
2. Сучасна стратегія шкільної історичної освіти у провідних країнах Європи та США
3. Сучасні моделі викладання історії.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ.

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .
2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.
4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.
6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ, 2010. 118 с.

Семінарське заняття № 10

Тема: Можливості використання зарубіжного досвіду викладання історії у сучасній українській школі.

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми

План

1. Процес зближення системи шкільної історичної освіти різних країн Європейського Союзу в умовах інтеграції.
2. Гуманізація історичної освіти.
3. Багатоперспективність (багаторакурсність) при викладанні історії.
4. Мультикультурність як основа історичної свідомості.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ.

Література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі : навчальний посібник / за ред. д-ра іст. наук, проф. С. Копилова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 244 с .
2. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
3. Теорія та методика навчання історії: Курс лекцій : навчальний посібник для студентів. / автор і упорядник П. І. Горохівський. Умань : ПП Жовтий О. 2015. 308 с.
4. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
5. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2010. 328 с.
6. Мисан В. Сучасний урок історії : навч-метод. посіб. К. : Шкільний світ, 2010. 118 с.